

Beredskabsplaner ved

MISTANKE

/

VIDEN

om seksuelle overgreb

Beredskabsplanen har til formål at forebygge, identificere og handle på evt. seksuelle overgreb.

Beredskabsplanen kan ses i sammenhæng med Hjørring Kommunes "overordnede vejledning vedrørende seksualitet for borgere på Handicapområdet og Socialpsykiatri og Udsatteområdet i Hjørring Kommune".

Der kan findes mere viden på området:

Sus publikation "Seksuelle overgreb mod mennesker med handicap - Når skaden er sket"

Sus publikation "Seksuelle overgreb mod mennesker med handicap"

Socialstyrelsen "Seksualitet på dagsordenen"

Det formodes, at omkring 20% af personer med udviklingshæmning og bevægelseshandicap har været udsat for seksuelle overgreb 1 (Vive.dk). Meget få af disse fører til anmeldelse.

Indholdsfortegnelse

Hvad er et seksuelt overgreb	4
Tegn på overgreb	5
Beredskabsplan ved MISTANKE om seksuelle overgreb	6
Beredskabsplan ved VIDEN om seksuelle overgreb	8
Når overgrebet er anmeldt	10
Politiet.....	10
Bofællesskabet/beskæftigelsen	10
Medarbejderens rolle	10
Hvordan medarbejderen støtter offeret efter overgrebet	11
Hvordan støttes krænkeren	11
Retningslinjer for forebyggelse af seksuelle overgreb	12

Hvad er et seksuelt overgreb

I arbejdet med mennesker med handicap er det vigtigt at vide, hvilke reaktionsmønstre der kan være tegn på, at der har fundet et seksuelt overgreb sted.

Der er tale om et seksuelt overgreb, når et menneske påtvinger et andet menneske en seksuel handling, som dette menneske ikke ønsker.

Det kunne være i forbindelse med, at han/hun:

- ikke har givet sit samtykke
- er presset til at give sit samtykke
- den ene part ikke ønsker den seksuelle kontakt
- bliver lokket
- presset
- truet
- har sagt ja til noget, han/hun ikke forstår konsekvensen af.

Der kan være tale om fysiske eller psykiske seksuelle overgreb.

Tegn på overgreb

Tegn på overgreb har mange sammenfald med tegn på anden form for mistrivsel, derfor skal disse tegn ikke ses som en tjekliste, men som en liste der henleder opmærksomhed på overgreb.

Fysiske tegn på seksuelle overgreb

- Blå mærker, sår, rifter, hævelser og andre tegn på fysisk vold
- Tøj, som er revet i stykker eller forsvundet
- Rifter og ømhed omkring kønsorganerne
- Seksuelt overførte sygdomme eller graviditet

Psykiske tegn på seksuelle overgreb

- Ændret personlighed eller adfærd. Ofret gør og siger ting, som han eller hun ikke plejer.
- Lav selvfølelse. Ofret mister troen på sig selv og bliver usikker og selvudslettende.
- Depression. Ofret bliver indadvendt og ulykkelig.
- Tilbagetrækning. Ofret mister kontakt med vennerne eller holder op med at gå ud.
- Søvnløshed. Ofret kan ikke falde i søvn, sover dårligt eller har mareridt.
- Spiseforstyrrelser. Ofret spiser ikke eller kun meget lidt. Ofret spiser usædvanligt meget.
- Tab af færdigheder eller forringet funktionsniveau. Ofret kan ikke længere gøre ting, som han eller hun kunne tidligere.
- Tab af eller forringet taleevne. Ofret kan ikke huske ord, han eller hun plejer at kunne. Ofret stammer.
- Selvskadende adfærd. Ofret slår, sparker, kradser eller bider sig selv, eller skader sig selv på andre måder.
- Udadreagerende adfærd. Ofret slår, sparker, kradser eller bider andre, eller skader dem på andre måder.
- Upassende seksuel opførsel eller overdreven fokus på sex. Ofret blotter sig eller rører ved sig selv foran andre. Ofret gør overdrevne seksuelle tilnærmelser til andre.

Hvis en medarbejder eller leder af et tilbud, i et af Handicapområdet og Socialpsykiatri og Udsatteområdets afdelinger, får mistanke eller bliver vidende om at et seksuelt overgreb har fundet sted, er proceduren som omtalt på de følgende sider.

Beredskabsplan ved MISTANKE om seksuelle overgreb

Mistanken kan opstå ved at tredje person fortæller om, at en borger har været udsat for et overgreb eller på baggrund af nonverbale signaler/tegn eller mistrivsel generelt.

1	Gå ikke i panik. Giv dig tid til at handle rigtigt og bevar roen.
2	Lyt, observer og dokumenter. Skriv ned hvilke tegn, hændelser eller signaler der er baggrund for mistanken. Hvis mistanken kommer fra en pårørende eller en anden person, nedskrives redegørelse for den konkrete mistanke. Personen skriver under på, at det er korrekt gengivet.
3	Kontakt nærmeste leder og informer om mistanken. Lederen vurderer, hvem det er relevant at involvere i mistanken og informerer disse eller beder medarbejderen herom.
4	Nærmeste leder informerer områdeleder og drøfter sagens videre forløb med medarbejderen.
5	Når der tales med borgeren om en mistanke, er det vigtigt at tage udgangspunkt i den enkeltes kognitive formåen. Det er vigtigt for sagens videre forløb, at borgeren fortæller om sine oplevelser til så få som muligt, for at vidneudsagn bliver så autentiske som muligt. Husk: Hold egne følelser udenfor samtalen. Vær ikke fordømmende, men lyt, observer og dokumenter. Leg ikke detektiv, men skriv ned hvad du får at vide.
6	Nærmeste leder afgør, om der er baggrund for at involvere politiet. Man kan henvende sig uformelt og høre politiet om deres mening. Det er først, når der laves en formel anmeldelse, at politiet opretter en sag.
7	Personer der er myndige, træffer selv hvis muligt beslutning om overgrebet skal anmeldes til politiet, eventuel værge kontaktes.
8	Kontakt fra medierne håndteres af ledelsen – så henvis til din nærmeste leder.
9	Ved behov kan lederen kontakte seksualvejleder for råd og vejledning.

Kontaktoplysninger

Nærmeste afdelingsleder _____

Hjørring politi 96 30 14 48

Thomas Krag (Hjørring politi) 51 81 00 12

Seksualvejleder 41 93 69 44

Undersøgelse af offer foretages på Center for voldtægtsoffer, Stengade 10, 9000 Aalborg.
Politiet tager kontakten til Centret. (Obs, denne undersøgelse kan tage lang tid).

Center for voldtægts ofre Aalborg 97 66 04 43

Lægevagten 70 15 03 00

Aalborg sygehus 97 66 00 00

Offerrådgivningen 43 58 44 02

Noter kontaktpersoner der opstår i sagens forløb.

Beredskabsplan ved VIDEN om seksuelle overgreb

1	Gå ikke i panik. Giv dig tid til at handle rigtigt. Det er vigtigt at give tryghed og lytte/anerkende borgerens følelser. Overfør ikke egne følelser til borgeren.
2	Hold dig til det, du ser og husk kun politiet afhører. Vær blot lyttende og støttende - leg ikke detektiv. Spørger du for meget ind, kan det ødelægge politiets muligheder for at efterforske.
3	Bevar beviser. Har overgrebet fundet sted for nylig, er det vigtigt at borgeren ikke bader og at tøj / sengetøj ikke vaskes eller smides bort! Der må ikke ryddes op på gerningsstedet.
4	Kontakt din nærmeste leder og informer om din viden. Tal ikke om din viden til nogen, der ikke er involveret i sagen. Lederen kontakter politiet og drøfter sagen med dem. Endvidere beslutter lederen i samråd med borgeren, hvorvidt de pårørende skal informeres. Personer der er myndige, træffer selv hvis muligt beslutning om overgrebet skal anmeldes til politiet, eventuel værge kontaktes. Ønsker offeret ikke at anmelde overgrebet har leder pligt til at anmelde sin viden til politiet!
5	Kan egen afdelingsleder ikke træffes kontaktes en af de andre afdelingsledere eller den tilhørende områdeleder. Hvis det ikke er muligt at komme i kontakt med lederen telefonisk, anmelder medarbejderen overgrebet til politiet.
6	Skriv ned hvad borgeren siger om overgrebet.
7	Husk at dokumentere og beskrive hændelsesforløbet undervejs.
8	Kontaktes bofællesskabet/beskæftigelsen af pressen, så henvises til nærmeste leder, der som den eneste udtaler sig til pressen.
9	Der aftales med politiet hvilke informationer, der må videregives og til hvem.
10	Leder orienterer berørte parter med borgerens tilladelse.
11	Ved behov kan leder kontakte seksualvejleder for råd og vejledning.

Kontaktoplysninger

Nærmeste afdelingsleder _____

Hjørring politi 96 30 14 48

Thoma Krag (Hjørring politi) 51 81 00 12

Seksualvejleder 41 93 69 44

Undersøgelse af offer foretages på Center for voldtægtsoffer, Stengade 10, 9000 Aalborg.
Politiet tager kontakten til Centret. (Obs, denne undersøgelse kan tage lang tid).

Center for voldtægts ofre Aalborg 97 66 04 43

Lægevagten 70 15 03 00

Aalborg sygehus 97 66 00 00

Noter kontaktpersoner der opstår i sagens forløb.

Når overgrebet er anmeldt

Fordeling af opgaver og ansvar:

Politiet

Når politiet inddrages i en sag, og sagen er anmeldt, så er politiet den styrende instans.

Når der anmeldes et overgreb til politiet, er det politiets rolle at finde ud af, om der er grundlag for en straffesag.

Politiet har ansvaret for efterforskningen af straffesagen, herunder at foretage afhøringer.

Bofællesskabet/beskæftigelsen

Bofællesskabet/dagtilbuddet har ansvaret for den pædagogiske indsats, dvs. yde støtte og omsorg.

Bofællesskabet/dagtilbuddet har i samråd med borgeren ansvaret for kontakten til pårørende.

Lederen har ansvaret for at informere dem i organisationen, der skal involveres (eks. overordnede, sagsbehandlere), samt vurderer hvem der har behov for professionel krisehjælp (offeret, den mistænkte, medarbejder eller pårørende).

Har en borger i bofællesskabet/dagtilbuddet krænket en anden person, tager ledelsen ansvar for at skærme offeret fra krænkeren.

Er der henvendelse fra pressen, så sendes det videre til nærmeste leder.

Medarbejderens rolle

Der skal en støtteperson, som borgeren er tryk ved, med til afhøring. Spørg om lov til at tage med, selvom et familiemedlem deltager.

I tilfælde af at et familiemedlem tager med, så tag teten i forhold til at tage overblikket, så familiemedlemmet kun skal koncentrere sig om offeret.

Bliv hos offeret hele tiden og vær til stede. Afhøring og undersøgelse kan være endnu en voldsom oplevelse for borgeren.

Der kan være mulighed for at afhøringen optages på video – spørg til dette, da borgeren så slipper for at vidne i retten. Afhøringen skal have fundet sted inden 7 dage efter anmeldelsen. Medarbejderen kan bidrage med væsentlige informationer om borgerens generelle funktionsniveau, så politi og læge kan tage hensyn hertil i en samtale med borgeren.

Medbring evt. statusbeskrivelse og evt. psykologiske undersøgelser hvis de foreligger - husk at få skriftligt samtykke fra borgeren.

Afhøring og lægeundersøgelser kan tage lang tid, så medbring mobiltelefon, forplejning til borgeren og sig selv, rent tøj til offeret.

Overlad ikke borgeren til sig selv ved ankomsten til bofællesskabet. Trygheden er vigtig, og er der mulighed for at borgeren kan tage hjem til noget familie, der har overskud til situationen, er det fint. Der skal ellers findes en løsning, så offeret ikke er alene om natten.

Er overfaldet sket i lejligheden, så sørg for at borgeren får mulighed for at overnatte andetsteds, da der kan være ubehag forbundet med lejligheden.

Hvordan medarbejderen støtter offeret efter overgrebet

For at kunne støtte borgeren efter overgrebet er det vigtigt at være afklaret med egne oplevelser og være bevidst om, at medarbejderen har ret til og er forpligtet til at give opgaven videre, hvis egne oplevelser/følelser og normer skygger for en konstruktiv støtte.

Anerkend offerets følelser.
Overfør ikke dine følelser/oplevelser til offeret. Borgeren bemærker vores panik og får måske ikke mærket deres egne følelser.
Vær der - lyt, anerkend og accepter. Mærk og føl lige præcis det, den person du står overfor, har i sig. Ikke diskutere eller fordømme.
Hav respekt for at mennesker har forskellige måder at reagere på.
Offeret kan føle skam/skyld.
Vær opmærksom på, at borgeren kan have det meget svært med fysisk kontakt.
Vær opmærksom på, at det kan være svært for borgeren at forstå, hvorfor overgrebet stoppes. Borgeren mister måske en relation, som han/hun i andre sammenhænge er meget glad for og oplever måske ikke overgrebet som værende forkert.
Vær opmærksom på de modsatrettede følelser, der kan være: "mit hoved er forvirret, min mave gør ondt og det kildrer i min tissemand". Hjælp borgeren med at skille følelserne ad. "Krænkeren er en ok person, men ikke den adfærd han/hun har udført" - hvis det er det, der er nødvendigt.
Vurdere om offeret ville have gavn af samtaler med en psykolog. Husk vi er ikke behandlere. Medarbejderen kan med fordel deltage i disse, så man kan støtte borgeren med en indsigt i samtalen mellem borger og psykolog.
Impliceret medarbejder kan have brug supervision. Dette sørger ledelsen for.

Hvordan støttes krænkeren

(i de tilfælde hvor krænkeren er en borger)

Medarbejderen bør være opmærksom på at skelne mellem person og handling. Tag afstand til handlingen, men ikke til personen.

Krænkeren skal have konstruktiv støtte i perioden lige efter, så yderligere krænkelser forhindres – støttes/skærmes for de andre borgere om nødvendigt.

Er krænker og offer tilknyttet samme beskæftigelse eller bofællesskab, skal offeret skærmes. Ud fra det enkelte tilfælde, om det er krænkeren eller offeret, der skal tilbydes/anvises anden bolig/beskæftigelse hurtigst muligt. Yderligere foranstaltninger vurderes i det enkelte tilfælde.

Retningslinjer for forebyggelse af seksuelle overgreb

Det er vigtigt:

- At alle henvendelser skal tages alvorligt.
- At kende tegnene på, at der kan være sket et overgreb.
- At tage en eventuel mistanke alvorlig.
- At kende til kommunens overordnede vejledning om seksuelle overgreb.
- At vide hvor - og til hvem – man kan henvende sig med mistanke og tvivl om seksuelle overgreb.

Professionelle, der arbejder med borgere bør:

- Støtte borgerne i deres ret til at sige fra.
- Støtte borgerne i at berette om og anmelde seksuelle overgreb.
- Kende tegnene på, at der kan være sket et seksuelt overgreb.
- Tage en eventuel mistanke alvorligt.
- Kende pligten til at indberette et overgreb.
- Kende regler og procedurer for håndtering og anmeldelse af seksuelle overgreb.

Beredskabsplaner ved MISTANKE / VIDEN om seksuelle overgreb er udarbejdet af:

Mirnella Mahmutovic, social- og sundhedsassistent.
Botilbuddet Lysningen, socialpsykiatrien, Hjørring Kommune.

Niels Winther Sørensen, socialpædagog, AMR og seksual vejleder.
Botilbuddet Poulstruplund. Botilbud m/ døgndækning, Hjørring Kommune.

Jan Arnbjørn, afdelingsleder Botilbuddet Poulstruplund.
Botilbud med døgndækning, Hjørring Kommune.

Tegning på forside udført af: Nanna Hansen

Hanne Søjberg, områdeleder for tilbud med døgndækning Hjørring Kommune

Godkendt på områdeledermøde april 2023